

Proefsleuvenonderzoek Wervik - Hoogweg

Korneel Gheysen

RUBEN WILLAERT BVBA
Afdeling Archeologie

Colofon

Ruben Willaert bvba

Auteur: Korneel Gheysen

Foto's en tekeningen: Ruben Willaert bvba

In opdracht van: RO Vlaanderen, Onroerend Erfgoed

Wetenschappelijke begeleiding: Wim De Clercq (Universiteit Gent)

© Ruben Willaert bvba, Sijsele, april 2008

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
1. Algemeen	2
1.1. Inleiding	2
1.2. Situering	3
1.2.1. Lokalisering.....	3
1.2.2. Bodemkundige gegevens.....	4
1.2.3. Historische gegevens	5
2.1. Vooropgestelde strategie	7
2.2. Onderzoeksmethode	7
3. Resultaten	9
3.1. Stratigrafie	9
3.2. Archeologische resultaten	11
4. Evaluatie en advies	15
BIBLIOGRAFIE	16
BIJLAGEN.....	17
1. Overzichtskaart.....	17
2. Omtrek en Oppervlakte van de proefsleuven	17
3. Sporenkaartjes met uitbreidingen.....	18
4. Vondstenlijst.....	20

1. Algemeen

1.1. Inleiding

Het archeologisch patrimonium kan omschreven worden als het geheel aan resten die in of op de bodem aanwezig zijn en getuigen van het menselijk handelen in het verleden. Op 30 juni 1993 keurde het Vlaamse parlement het decreet houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium goed¹. Dit decreet ontstond naar aanleiding van het Europese verdrag ter bescherming van het archeologisch erfgoed, dat in 1992 in La Valetta (Malta) ondertekend werd door de leden van de Europese Ministerraad². Het verdrag van Malta werd op 12 oktober 2001 door de Vlaamse regering goedgekeurd en door de federale regering op 30 januari 2002 ondertekend. Uitgangspunten van het verdrag zijn: een betere afstemming tussen archeologische erfgoedzorg en ruimtelijke planningsprocessen, een integrale monumentenzorg en behoud van het archeologisch erfgoed *in situ*. Het verdrag van Malta stuurt daarnaast ook aan op de veralgemening van het zgn. veroorzakersprincipe. Waar het archeologisch patrimonium door de uitvoering van werkzaamheden verloren dreigt te gaan, moeten de kosten van een voorafgaand wetenschappelijk verantwoord onderzoek ervan verhaald worden op de veroorzaker.

Het archeologisch onderzoek in Wervik vond plaats tussen de Hoogweg en Geluweweg. Dit terrein wordt in de nabije toekomst verkaveld door CVBA De Leie. Vanwege de hoge archeologische verwachting werd voorafgaand de verkaveling een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in opdracht van het Agentschap RO-Vlaanderen Onroerend Erfgoed. Het onderzoek werd uitgevoerd door Ruben Willaert bvba³. In het kader van dit project werd een archeoloog (Korneel Gheysen) aangenomen. Het Agentschap RO-Vlaanderen Onroerend Erfgoed (Sam De Decker) stond in voor de administratieve begeleiding van het project. Het onderzoek kreeg de opgravingsvergunning 2008/30/23062 en de archeologische werkcode WE08HS (Wervik 2008 Hoogweg).

De voorziene termijn bedroeg 8 werkdagen: 4 dagen terreinwerk en 4 dagen verwerking. Ondermeer door het slechte weer werden het 6 dagen terreinwerk. Het proefsleuvenonderzoek startte op 10 maart 2008 en is afgerond op 20 maart 2008.

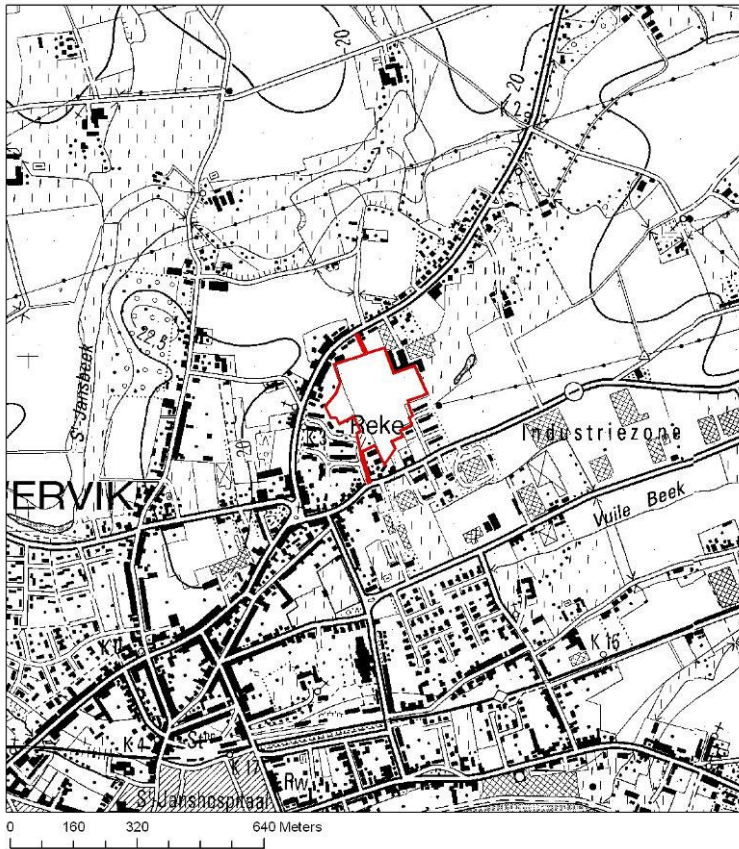
¹ Decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologische patrimonium, gewijzigd bij het decreet van 18 mei 1999 en 28 februari 2003.

² Conventie van La Valetta (Malta), Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed, 20 januari 1992

³ Bloemisterijstraat 6, 8340 Sijsele. Website: www.rubenwillaert.be.

1.2. Situering

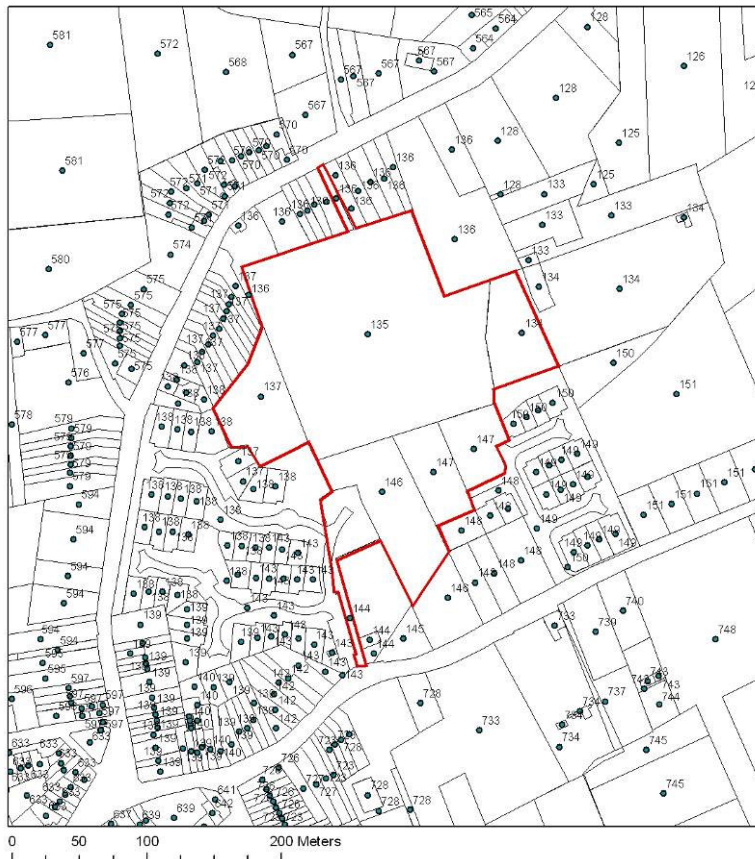
1.2.1. Lokalisering

Figuur 1 Topografische kaart van Wervik met ligging van het plangebied

Het plangebied ligt ten oosten van de gemeente Wervik nabij Reke. Het plangebied ligt ten noorden van de Hoogweg, ten westen van de Bourgondiëstraat, ten zuiden van de Geluwestraat en ten oosten van de kruising van de Geluwestraat en de Hoogweg. Het plangebied heeft een oppervlakte van 4,1 hectare.

Figuur 2 Kadasterkaart Wervik Hoogweg

Op de kadasterkaart⁴ heeft het plangebied de perceelsnummers 134B, 135A, 136K2, 137X2, 144T, 164R, 147D en 147^E.

1.2.2. Bodemkundige gegevens

Volgens de Bodemkaart van België⁵ komt in het plangebied *matig droge zandleembodem met textuur B-horizont* voor (kaartenheid Lca). Zuidelijk van het plangebied, langsheen de Hoogweg, liggen opduikingen van *droge zandleembodems met textuur B-horizont* (kaartenheid Lba) en *droge lichte zandleembodems met textuur B-horizont* (kaartenheid Pba, zuidelijk en westelijk van het plangebied).

Volgens Volgens Ameryckx *et al.*⁶ is de natuurlijke drainage voor gronden met een textuurklasse L voor een zwak gleyige grond (symbool .c.) matig goed. Roestverschijnselen beginnen tussen 50 en 80 cm. Deze bodemkenmerken worden veroorzaakt door aanwezigheid van water, waardoor o.a. de aanwezige ijzerverbindingen oxideren (bij aanwezigheid van zuurstof, gekenmerkt door een bruine neerslag) of reduceren (bij aanwezigheid van water, geen zuurstof, gekenmerkt door of blauwe tinten op)⁷. Het voorkomen van roest- of gleyverschijnselen wijzen op een laag die afwisselend nat en droog is.

Een textuur B-horizont is een aanrijkingshorizont (Bt) van klei, humus en ijzerdeeltjes. Deze horizont heeft dikwijls een scherpe overgang met de bovenliggende E, zijn donkerder van

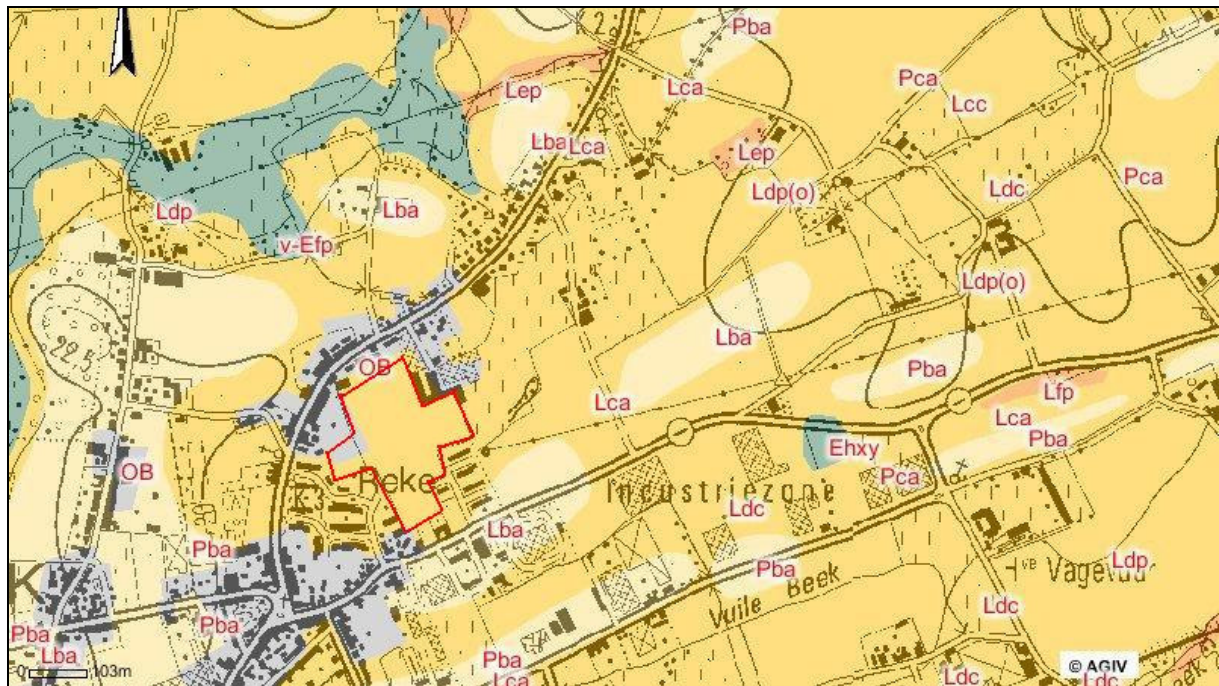
⁴ 1ste afdeling, sectie B.

⁵ <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart>

⁶ Ameryckx *et al.*, 1995, p.180-181.

⁷ *Idem*, p. 173 – 174.

kleur dan de boven- en onderliggende horizonten. De overgang naar de C-horizont gaat meestal vrij geleidelijk (enkele decimeters)⁸.

Figuur 3 Het plangebied op de bodemkaart

1.2.3. Historische gegevens⁹

Wervik is gekend als een Romeins vicus gesitueerd aan het kruispunt van de Leie met de heerbaan Bavai-Doornik-Cassel-Boulogne. Archeologisch onderzoek wijst op een vrij belangrijke nederzetting met het zwaartepunt ter hoogte van de omgeving van Steenakker en het St.-Maartensplein. Administratief ressorteerde Wervik onder de civitas Doornik. Deze sterke Romeinse aanwezigheid is de aanleiding tot het archeologisch onderzoek langsheen de Hoogweg, van oudsher een invalsweg in Wervik.

Tijdens de middeleeuwen was Wervik een bloeiende handelsplaats met een sterk weversgilde. De archeologische vondsten m.b.t. de St.-Maartenskerk (St.-Maartensplein) vormen het oudste middeleeuwse spoor. Dit bedehuis gaat mogelijk terug tot de 10de eeuw en ontstond waarschijnlijk als kapel van de heerlijkheid Oosthove. De burcht van de heerlijkheid lag op de noordelijke Leieoever ter hoogte van de huidige Speiestraat. met burcht gelegen aan de N.-Leieoever ter hoogte van de huidige Speiestraat. Vanaf de twaalfde eeuw raakte de burcht in verval ten voordele van de omwalde burcht van de heerlijkheid Wervik. Deze burcht lag ter hoogte van het huidige Overleie. Zowel handelsactiteiten (toenemende activiteiten ter hoogte van de Leieovergang) als politieke motieven (wraak op de Heren van Oosthove door de graaf van Vlaanderen vanwege de betrokkenheid bij de moord op Karel de Goede in 1127). Door de bevolkingstoename in deze economische bloeiperiode werd de toenmalige St.-Maartenskerk te klein. Omstreeks 1214 werd gestart met de bouw van de St.-Medaruskerk nabij de Leiebrug en bouwde de weversgilde de H. Maria-Magdalenakerk.

⁸ Bakker en Schelling, 1989, p. 76.

⁹ Gebaseerd op http://paola.erfgoed.net/sdx/inventaris/toon.xsp?id=1310&base=gebied&qid=sdx_q0&p=1

Wervik kende een grote bloeiperiode tijdens de 14de eeuw. Branden, plundering door vreemde troepen, en pestepidemieën zorgden op het einde van de 14de, de 15de en vooral tijdens de 16de eeuw (godsdiensoorlogen) voor een teloorgang van de stad. Ook tijdens de 17de, 18de en 19de eeuw was Wervik het toneel van grensgeschillen en oorlogen. Tijdens W.O. I was Wervik bezet door Duitse troepen met de oprichting van hoofdkwartieren, veldhospitalen en opslagplaatsen.

2. Methodiek

Bij een archeologische inventarisatie wordt getracht inzicht te krijgen in de verspreiding, de dichtheid, de aard en de chronologische waarde van de eventuele archeologische sporen op het terrein. De meest aangewezen manier om het onderzoeksgebied te inventariseren, is door middel van een proefsleuvenonderzoek. Hierbij worden verspreid over het gebied sleuven gegraven, die toelaten om een blik in de bodem te werpen. Deze sleuven worden onder archeologische begeleiding machinaal aangelegd tot op de moederbodem, de natuurlijke ongeroerde ondergrond. In totaal wordt op deze manier ongeveer 10 tot 12 % van het plangebied gesondeerd.

Het proefsleuvenonderzoek kan uitgevoerd worden volgens twee methodes. Bij het zogenaamde Lorraine-systeem worden proefsleuven met een lengte van 10m en de breedte van één kraanbak in alternerend raster uitgegraven. De afstand tussen de putten onderling en de rijen is telkens 10m. Bij de methode van continue sleuven worden lange proefsleuven ononderbroken over de volledige lengte van de percelen uitgegraven. De afstand tussen de rijen bedraagt max. 15m. In beide gevallen gebeurt de afgraving door een kraan met platte bak, waarvan de bakbreedte minstens 1,8m bedraagt en bij voorkeur 2m.

Voor het proefsleuvenonderzoek te Wervik werd omwille van de snelheid en redabiliteit gekozen voor de laatste methode.

2.1. Vooropgestelde strategie

Voorafgaand aan het archeologisch onderzoek werden *technische bepalingen* m.b.t. de *archeologische inventarisatie Wervik, Hoogweg* schriftelijk vastgesteld door het Agentschap RO Vlaanderen Onroerend Erfgoed. Deze technische bepalingen omvatten de kwaliteitsnormen waaraan het archeologisch onderzoek dient te voldoen.

2.2. Onderzoeksmethode

Voor het hele projectgebied werd geopteerd voor continue sleuven. Deze sleuven werden volgens een variabele as uitgezet, inspeland op de terreinomstandigheden en de huidige perceelsindeling. In de praktijk kwam dit er op neer dat de sleuven overwegend in de lengterichting van de percelen kwamen te liggen. Het grootste gedeelte van de sleuven liggen oostwest georiënteerd. Alleen drie sleuven in het westelijk deel zijn noordzuid georiënteerd.

In totaal werden 20 continue sleuven getrokken van variabele lengte. Sleuven 1 t/m 16 en 20 zijn oostwest georiënteerd, sleuven 17, 18 en 19 zijn noordzuid georiënteerd. Tussen sleuven 1 t/ 16 en sleuven 17 t/m 19 is een gracht aanwezig.

De afstand tussen de sleuven bedraagt gemiddeld 13 m, afhankelijk van de lokale terreinomstandigheden en de aanwezigheid van perceelsgrachten. Tussen sleuf 4 en 6 is de afstand groter door een hoogspanningskabel. Deze ligt ook tussen sleuf 5 en 6 en aan de westzijde van sleuf 4. De sleuven werden uitgegraven tot net onder de teeltlaag. De breedte van de sleuven bedroeg in de regel 2 m, wat overeenstemt met de breedte van de gebruikte graafbak. De lengte van de sleuven varieert en is afhankelijk van de lengte van de percelen

(cfr. bijlage 2). De minimale en maximale sleuflengte bedroeg respectievelijk 32,5 m (sleuf 20) en 186 m (sleuf 10).

Tijdens de aanleg van de proefsleuven werd door een kraan met platte bak de bovenliggende bouwvoor afgegraven tot op het archeologisch leesbaar niveau. In elke proefsleuf werd op een relevant sporenniveau, of indien dat niet aanwezig was, ter hoogte van de overgang tussen de humeuze bovenlaag en onverstoorde moederbodem, een vlak aangelegd. Het graven van de proefsleuven gebeurde steeds onder aanwezigheid en aangeven van een archeoloog.

De proefsleuven werden met een totaal station ingemeten en gekoppeld aan het landelijk coördinatennet. Waar sporen werden aangetroffen, werd het opgravingsvlak plaatselijk opgeschaafd om vervolgens de sporen zo optimaal mogelijk te documenteren. Dit hield in: fotograferen, (analoog) intekenen (schaal 1:50) en beschrijven van alle aangetroffen sporen, voor zover zij niet van recente aard waren. Een beperkt aantal sporen werd gecoupeerd om meer informatie te verkrijgen over de aard en de datering van de sporen. De coupes hadden tot doel inzicht te krijgen in de aard en datering van de sporen en werden systematisch gefotografeerd en ingetekend op schaal 1:20. In gevallen waarin sporen gegroepeerd voorkwamen, werd hun onderlinge ruimtelijke en chronologische samenhang in de mate van het mogelijke onderzocht. Indien vondsten werden aangetroffen, werden zij zorgvuldig verzameld en geregistreerd volgens spoor en/of stratigrafisch niveau.

In elke proefsleuf werd op regelmatige afstanden een bodemprofiel van circa 2m lengte geregistreerd. Deze verzameling profielen laat toe een goede indruk te verkrijgen van de terreinopbouw van het gehele plangebied. De profielen werden hoofdzakelijk gefotografeerd (met referentiegegevens zoals fotobordje¹⁰ en sjalon), een beperkt aantal werd ook ingetekend op schaal 1:20. De resultaten van dit bodemkundig onderzoek worden meer in detail besproken in 3.1.

Vanwege het slechte weer konden niet alle sporen grondig onderzocht worden. Sleuf 1 en sleuf 2 liepen direct na de aanleg volledig onder. Enkel de grondplannen konden gedocumenteerd worden. Foto's nemen was onmogelijk. De sporen in sleuven 17, 18 en 19 waren moeilijk te documenteren door een stortbui. Hierdoor veranderde het loopvlak onmiddellijk in een kleverige laag.

Spoor 1 in sleuf 10 (een brandrestengraf) is in samenspraak met RO-Vlaanderen (Sam Dedecker) onmiddellijk na het ontdekken volledig uitgehaald. Bij het aantreffen waren diverse buurtbewoners aanwezig, wat het risico op plundering erg hoog maakte. Het graf is gefotografeerd, getekend, gecoupeerd en volledig bemonsterd. Het (mogelijk) Romeinse vondstenmateriaal werd bekeken door Wim Declercq (UGent). Vanwege het tijdsgebrek en het verspreide karakter van de relevante sporen waren bijkomende kijkvensters geen optie.

---

¹⁰ De verwijzingen op het fotobordje bestaan uit de sitenaam, het sleufnummer en het profiel W (westzijde sleuf), O (oostzijde sleuf), N (noordzijde sleuf), Z (zuidzijde sleuf) en C (centraal).

3. Resultaten

3.1. Stratigrafie

Het plangebied (momenteel grasland) blijkt uit de hoogtemetingen nagenoeg vlak zijn. Het plangebied heeft een hoogte tussen 20 m en 20,50 m + TAW. Visueel is geen uitgesproken hoogteverschil in het plangebied waar te nemen. De hoogste waarden zijn waargenomen aan de oost- en zuidrand¹¹.

Volgens de waarnemingen in het vlak en de op regelmatige basis geregistreerde bodemprofielen, bestaat de bodem in het ganse plangebied uit een zandleembodem. Twee type bodems komen voor.

Een eerste bodemtype heeft een donkergrijsbruine tot donkerbruine, humeuze bouwvoor tussen 30 tot 40 cm met een scherpe overgang naar de onderliggende lagen. Deze scherpe overgang duidt hier op antropogene processen als (diep-)ploegen. In sommige profielen is een tweede, bruinigrijze ploeglaag aanwezig (Ap)¹². Onder de A-horizont werd een bruine leemlaag aangetroffen, tussen 10 en 30 cm dik (Bt-horizont, zie 1.2.2). De bruine leemlaag gaat over in een lichtbruine leem en dieper in een grillig bruin tot geelgrijze gevlekte horizont. Volgens de gegevens van Ameryckx (zie 1.2.2) komen deze oxidatie- en gleyverschijnselen op een zandleembodem voor tussen 50 en 80 cm diepte. Dit komt algemeen overeen met de bevindingen van het onderzoek.

Figuur 4 centraal profiel, sleuf 14:voorbeeld van een matig droge zandleembodem.

Het tweede bodemtype bestaat uit een donkergrijsbruine tot donkerbruine bouwvoor (gemiddeld 40 tot 60 cm dik) met daaronder een natte, bruinigrijze tot donkergrijze, lemige laag. Vanwege het aanwezige grondwater oxideert de bodem niet naar een bruine horizont maar reduceert en wordt grijs. Deze horizont is waargenomen aan westzijde en aan de oostzijde van het plangebied. Aan de westzijde is nog altijd een gracht aanwezig¹³. Aan de

¹¹ Deze cijfers zijn afgerond.

¹² De aanwezigheid van ondermeer recente baksteen en mortel tonen aan dat de ouderdom van deze ploeglaag niet verschilt van de bouwvoor. De Ap is eerder incidenteel van aard en is niet het gevolg van een bijvoorbeeld een pluggenbemesting, waarbij de bouwvoor te dik wordt voor het ploegmes. Voorbeeld is prof C in sleuf 5.

¹³ Ook ter herkennen als S7, sleuf 13; ook aan de westzijde liggen verschillende drainagebuizen.

oostzijde werd vrij recentelijk een gracht gedicht. Deze staat nog op aangegeven op de kadasterkaart (zie fig. 2) als de scheiding tussen perceel 134 en perceel 135¹⁴.

Figuur 5 Profiel west, sleuf 9. Voorbeeld van een gereduceerde bodem.

Ondanks het nu vlakke terrein is de oorspronkelijke topografie nog gedeeltelijk te reconstrueren. Ter hoogte van de grijze, reducerende depressies aan de westzijde en aan de oostzijde van het terrein¹⁵ lag het oorspronkelijke looppniveau lager, de tussenliggende zones (het merendeel van het terrein) iets hoger. Deze microtopografie is volledig vlak geploegd en op het veld niet meer waarneembaar.

¹⁴ S3, sleuf 12; S6, sleuf 11; S4, sleuf 10; S8, sleuf 9; S3, sleuf 7.

¹⁵ Zie bijlage grondplan, dit komt grotendeels overeen met de recente sporen, aangeduid in lichtblauw.

3.2. Archeologische resultaten

GRAVEN

Ter hoogte van sleuf 10, 13 en sleuven 17 t/m 20 werden mogelijke crematiegraven aangesneden. De graven behoren allemaal tot het type van de brandrestengraven (*Brandgrubengräber*). Bij dit ritueel werd het lichaam op een brandstapel verbrand en werden de brandstapelresten geheel of gedeeltelijk in een eenvoudige kuil gedeponeed. Soms werden grafgiften meegegeven in een kleine nis naast de grafkuil.

Tijdens het Hoge Keizerrijk (15 v.Chr. – 275 n.Chr.) waren in NW-Gallië twee begrafenisrituelen in voege: crematie en inhumatie (lijkbegraving). Gedurende de eerste twee eeuwen van onze jaartelling was crematie dominant; dit ritueel ging immers terug op pre-Romeinse inheemse tradities¹⁶. Vanaf de tweede helft van de 2de eeuw n. Chr. en vooral in de 3de en 4de eeuw n. Chr. wordt crematie verdrongen door inhumatie¹⁷. Het type van de brandrestengraven komt erg frequent voor in de Schelde-Leievallei¹⁸, maar wordt de jongste jaren ook meer en meer aangetroffen in het kustgebied¹⁹.

Elf kuilen wordt gekenmerkt door een zeer houtskoolrijke vulling, karakteristiek voor brandrestengraven. Het betreft sleuf 10/S1, Sleuf 13/S3, S4 en S5, Sleuf 17/S2, Sleuf 18/S1, S3, S4, S5, S6, S7, en Sleuf 19/S2. Door hun verspreide ligging op het plangebied worden ze afzonderlijk besproken.

Het brandrestengraf in Sleuf 10 (S1) werd volledig onderzocht. Handgevormd aardewerk (ijzertijd – inheems Romeins) was hierin aanwezig²⁰. Ook een stuk bot werd aangetroffen. Dit gaat mogelijk om een fragment van de schedel. Dit dient echter verder onderzocht te worden. De oriëntatie van het graf was noordwest-zuidoost. In de naastliggende sleuf (sleuf 11) was een greppel (s1) en drie mogelijke paalkuilen (s2, s3 en s4) aanwezig. De coupes toonden aan dat de sporen ondiep en slecht bewaard zijn. De onderzijde van de greppel is komvormig. De onderzijde van s2 is slechts 1 cm diep bewaard en is bandvormig. In deze sporen werd geen vondstenmateriaal aangetroffen.

Figuur 6 sleuf 10 spoor 1

¹⁶ Van Doorselaer 1969, p. 121.

¹⁷ Van Doorselaer 1956: 143.

¹⁸ Van Doorselaer 1969; Van Doorselaer & Rogge 1985; Vermeulen 1992, p. 227-234.

¹⁹ Thoen 1978, p. 79; Hollevoet 1992, p. 195-207; Hollevoet 1993, p. 207-216.

²⁰ Met dank aan Wim Declercq (UGent).

In sleuf 13 waren drie houtskoolrijke structuren (s3, s4, s5) aanwezig. Het profiel van S3 in de sleufwand toont een duidelijke antropogene oorsprong. De oriëntatie van S3 is vermoedelijk eveneens noordwest-zuidoost. Spoor 4 oversnijdt spoor 5 gedeeltelijk. Aan het loopvlak van deze beide sporen was heel zacht aardewerk aanwezig. Door de vergaande verwerking van dit aardewerk kon het niet gerecupereerd worden. Door de aanwezigheid van het aardewerk, de duidelijk antropogene oorsprong, en de afwezigheid van verbrande grond rondom werden ze eveneens geïnterpreteerd als brandrestengraven. Noch in sleuf 13, noch in sleuf 12 en 15 werden met deze structuren in verband staande sporen aangetroffen.

Figuur 7 sleuf 13 s3.

Figuur 8 Sleuf 13 s4, s5

Sleuf 17/S2, Sleuf 18/S1, S3, S4, S5, S6, S7, en Sleuf 19/S2 lijken een iets vollediger grafveld te vertonen. Alle sporen hebben een houtskoolrijke vulling. 18/3 wordt gedeeltelijk oversneden door een grachtje (?). Hoeveel van deze houtskoolrijke kuilen effectief als graven te bestempelen zijn, kon in deze onderzoeksfase niet met zekerheid bepaald worden. Slechts één kuil (sleuf 18/S1) werd gedeeltelijk bekeken. Vanaf de zekerheid van een antropogeen spoor, werd vanwege tijdsgebrek het spoor niet verder onderzocht. Als steekproef volstond dit. Het grafveldje beperkt zich tot het zuidelijk deel van sleuven 17, 18 en 19. Het grafveld is geïsoleerd van de oostzijde van het plangebied door een natte depressie (zie profielen). Naar de zuidrand toe kon de begrenzing niet vast gesteld worden.

Figuur 9 Sleuf 18 s1

Figuur 10 Sleuf 19 s2. Let op de wateroverlast

Twee greppels waren aanwezig in dit gedeelte (sleuf 17/s1=sleuf 18/s2; sleuf 18/s8). De vulling bestond uit een houtskoolrijke, zwartgrijze vulling.

GREPPELSYSTEEM

In het plangebied kwam een greppelsysteem voor met een WZW-ONO-oriëntatie. De greppels hebben een bruingrijze vulling, zijn gemiddeld 40 cm breed en slechts 5 tot 40 cm diep. In profiel is een komvormige doorsnede te zien. In sleuf 15 werd een 2 m brede greppel aangetroffen met gelijke vulling. Uit de coupe van dit spoor kwam leisteen en grof verschaald, grijsbakkend aardewerk tevoorschijn met een mogelijke datering in de 11de tot 15de eeuw (vondstnummer 19). Ook uit de overige greppels kwam laatmiddeleeuws materiaal tevoorschijn (sleuf 14, s4: steengoedkannetje met aanzet van zoutglazuur).

Ook de vondsten uit een looplaag aan de noordwestzijde van het plangebied (sleuf 16, s1, rand en wand van een sterk verbrande bakpan) en een greppel (sleuf 16, s3, grijsbakkend aardewerk) zijn te dateren in de late middeleeuwen. Dit duidt op het gebruik van het terrein in de late middeleeuwen.

Figuur 11 Sleuf 14, s4. Greppelsysteem.

4. Evaluatie en advies

Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek liet toe om het plangebied op een statistisch verantwoorde manier bodemkundig en archeologisch te verkennen. Uit de registratie van de bodemprofielen bleek dat een matig droge zandleembodem aanwezig was, onderbroken door een depressie in het oosten en in het westen van het plangebied. De oorspronkelijke hoogteverschillen zijn door het gebruik van het gebied als landbouwzone genivelleerd.

In het plangebied werd op de rand van de depressies en centraal tussen de depressies brandrestengraven aangetroffen. Slechts één graf werd verder onderzocht. Op basis van het gerecupereerde aardewerk kan het gedateerd worden in de ijzertijd of Romeinse tijd. Bijzettingen werden niet aangetroffen. Een groot fragment bot, waarschijnlijk de schedelpan, was wel aanwezig.

Een onderling verband tussen de drie zones met graven (oost, centraal en west) kon in deze fase van het onderzoek niet vastgesteld worden. Of het gaat om afzonderlijke concentraties graven (westelijk gedeelte, mogelijk 7 graven; centraal gedeelte mogelijk 3) en een veldgraf (oostelijk gedeelte) of om een groter grafveld kon niet vastgesteld worden. Hiervoor is verder onderzoek nodig. Opvallend is wel dat alle graven nabij een nattere zone in het terrein lagen. Deze nattere zone kan aangehouden worden als begrenzing bij vervolgonderzoek.

Een laatmiddeleeuws greppelsysteem is aanwezig in het plangebied. Dit heeft hoogstwaarschijnlijk te maken met een looplaag met laatmiddeleeuws materiaal aan de noordzijde van het plangebied. Bewoningssporen uit deze periode zijn verder niet aangetroffen.

Vervolgonderzoek wordt aanbevolen ter hoogte van de brandrestengraven. Het westelijke grafveld dient vlakdekkend onderzocht te worden, met name de zuidelijke zone van sleuven 17, 18 en 19 tot aan de (vroegere) gracht ten westen van het grafveld. Deze vlakdekkende zone kan naar het zuiden uitbreiden indien nodig. De oppervlakte van de uitbreiding bedraagt ca. 1400 m².

Ook de centrale en oostelijke zone dienen uitgebreid te worden. Rondom de centrale graven kan uitgebreid worden tot de nabij liggende sleuven. Deze uitbreiding bedraagt ca. 900 m². Ook de uitbreiding aan de oostelijke zijde, van sleuf tot sleuf en tot aan de vroegere depressie, bedraagt ca. 1000 m².

BIBLIOGRAFIE

AMERYCKX J.B., VERHEYE W. & VERMEIRE R., 1995, *Bodemkunde*, Gent.

BAKKER H. de & SCHELLING J, 1989, *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*, Wageningen.

HOLLEVOET Y. 1992, *Speuren onder het sportveld. Romeinse en middeleeuwse sporen ten zuiden van de Stedebeek te Oudenburg (prov. West-Vlaanderen). Interimverslag 1990-1992*. In: *Archeologie in Vlaanderen II*, 195-207.

HOLLEVOET Y. 1993, *Ver(r)assingen in een verkaveling. Romeins grafveld te Oudenburg (prov. West-Vlaanderen)*, in: *Archeologie in Vlaanderen III*, 207-216.

THOEN H. 1978, *De Belgische Kustvlakte in de Romeinse Tijd*. Verhandelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België, Klasse der Letteren, XL, Nr. 88, Brussel.

VAN DOORSELAER A. 1956, *De Gallo-Romeinse begraafplaatsen in België. Verspreiding en algemene beschouwingen*, in: *Handelingen van het XXXVIe Congres van de Federatie van de Kringen voor Geschiedenis en Oudheidkunde van België*, Gent, 136-144.

VAN DOORSELAER A. 1969, *Typische Gallo-Romeinse brandrestengraven in de Scheldevallei*, in: *Helinium IX*, 118-137.

VAN DOORSELAER A. & ROGGE M. 1985, *Continuité d'un rite funéraire spécifique dans la vallée de l'Escaut, de l'âge du fer au haut Moyen Age*, in: *Mélanges d'archéologie nationale offerts au R.P. André Wankenne S.J. pour son 75e anniversaire, Les études classiques LII, n°1*, 153-170.

VERMEULEN F. 1992, *Tussen Leie en Schelde. Archeologische inventaris en studie van de Romeinse bewoning in het zuiden van de Vlaamse Zandstreek*, *Archeologische Inventaris Vlaanderen-Buitengewone reeks 1*, Gent.

Internetbronnen:

Bodemkaart: <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart>

Cultuurhistorisch ensemble

<http://paola.erfgoed.net/sdx/inventaris>

BIJLAGEN

1. Overzichtskaart²¹

In losse bijlage

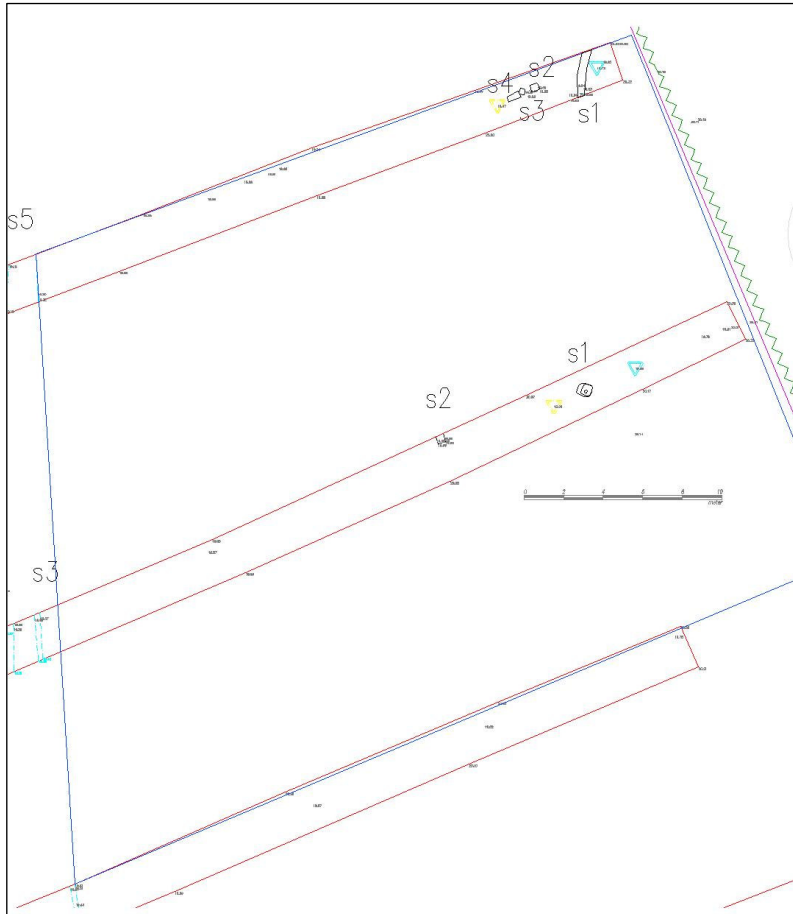
2. Omtrek en Oppervlakte van de proefsleuven

Proefsleuf	Omtrek	EH	Oppervlakte	EH
				ha
1	161,32 m		143,23 m ²	
2	189,70 m		204,54 m ²	
3	199,60 m		216,84 m ²	
4	164 m		175,29 m ²	
5	55,85 m		56,95 m ²	
6	144,85 m		152,27 m ²	
7	377,56 m		414,59 m ²	
8	374,56 m		417,38 m ²	
9	367,35 m		422,43 m ²	
10	376,58 m		418,25 m ²	
11	376,50 m		420,42 m ²	
12	373,75 m		419,16 m ²	
13	258,92 m		288,31 m ²	
14	253,39 m		281,14 m ²	
15	251,62 m		274,17 m ²	
16	254,49 m		281,57 m ²	
17	103,43 m		110,81 m ²	
18	133,90 m		141,5 m ²	
19	169,52 m		180,99 m ²	
20	69,62 m		70,97 m ²	
Totaal			5090,81 m²	

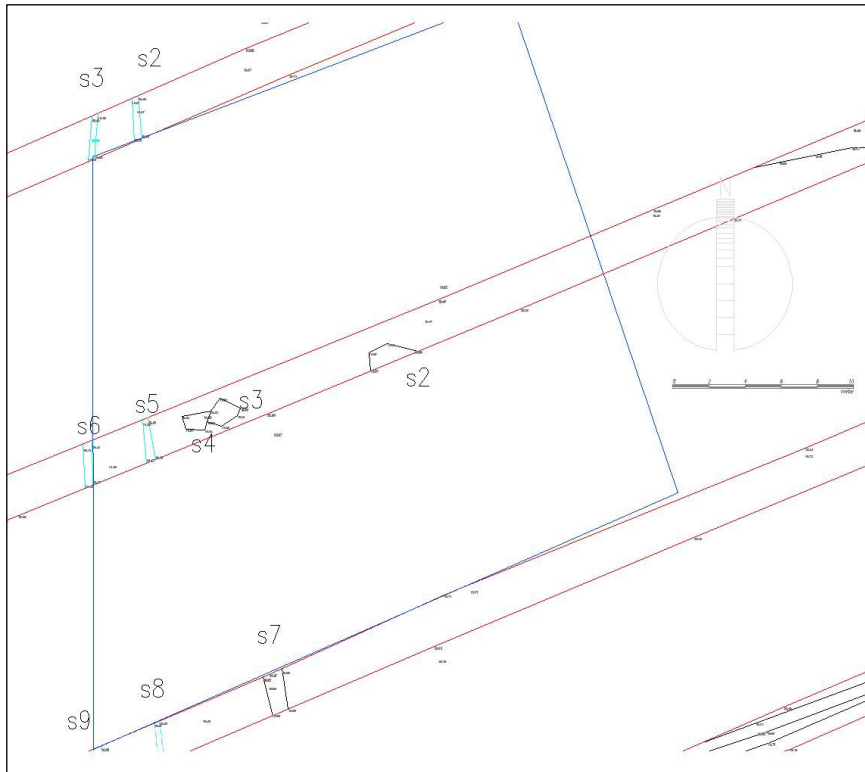
---

²¹ Opgemeten door landmeter C. Vandenbussche.

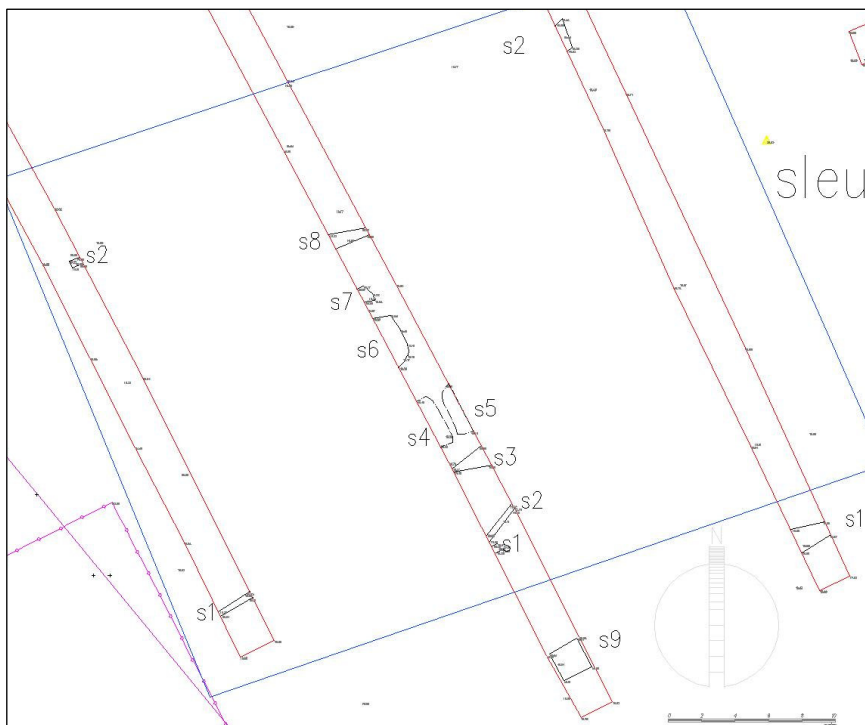
3. Sporenkaartjes met uitbreidingen

Uitbreiding 1: van sleuf 11 (bovenaan) tot sleuf 9 (onderaan).

Uitbreiding 2: Rond sleuf 13

Uitbreiding 3: sleuven 17, 18, 19